

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу

Осоа Павла Анатолійовича

на тему: «**Стратегія управління економічним розвитком фармацевтичної галузі України**», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з напрямками науково-дослідної роботи. Економічний розвиток як процес, що супроводжує розвиток фармацевтичної галузі потребує напрацювання стратегії. Економічний розвиток вітчизняної фармацевтичної галузі потребує ефективної системи координування між суб'єктами цієї галузі. Саме тому обрана дисертантом тема дослідження є актуальною та передбачає врахування взаємозв'язку основних складових галузевого механізму фармацевтичної галузі з макроекономічними показниками. Розробка та імплементація Стратегії управління економічним розвитком фармацевтичної галузі сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень з урахування ризиків для фармацевтичної галузі пов'язаних з погіршенням макроекономічної стабільності національного господарства. В свою чергу, проблема формування Стратегії управління економічним розвитком фармацевтичної галузі є важливим і проблематичним питанням державного регулювання, адже на часі необхідною є трансформація вітчизняного законодавства із законодавством країн-членів ЄС особливо в частинах регулювання процесів реєстрації лікувальних засобів, реклами фармацевтичної продукції тощо.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційна робота є складовою науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0116U003934), в межах якої здобувачем досліджено проблемні питання щодо стратегії управління економічним розвитком вітчизняної фармацевтичної галузі; обґрунтовано важливість спрощення процедури реалізації інвестиційних проектів в рамках державно-приватного партнерства; встановлено можливий позитивний вплив співробітництва в рамках державно-приватного партнерства на розвиток вітчизняної фармацевтичної галузі та ін.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У вступі чітко визначені мета, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна та практична значимість одержаних результатів. Заслуговує на увагу коло окреслених у вступі завдань.

Мета і завдання знайшли розв'язання у роботі на належному рівні, що дозволило пошукачу наукового ступеня одержати низку нових результатів,

які відображають особистий внесок автора. Практичне значення одержаних результатів підтверджено довідками про їх впровадження.

Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових публікаціях, зокрема 12 статей у наукових фахових виданнях, в тому числі 1 стаття у виданні, індексованому міжнародною наукометричною базою «Web of Science», та 7 публікації у збірниках всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій.

У дисертації викладено наукові обґрунтування та розроблення методичних, практичних теоретичних засад щодо покращення стратегій управління економічним розвитком вітчизняної фармацевтичної галузі. Р.

Загалом дисертаційна робота і реферат добре структуровані, виклад матеріалу характеризується достатньою аргументацією висновків та логічною послідовністю поданого матеріалу. Дисертант оперує відповідним термінологічним апаратом. Роботу виконано згідно з вимогами до оформлення наукових праць. Структура і зміст дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим у дослідженні завданням відповідно до мети. Ступінь наукової обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації з погляду сучасних науково-теоретичних досліджень та питань практичної реалізації, є достатнім. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

Ознайомлення зі змістом дисертації, рефератом та науковими публікаціями Ососа П.А. надає підстави для визнання того, що теоретико-методологічні положення, а також висновки і практичні рекомендації, сформульовані дисертантом, є достовірними.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. На основі детального вивчення поданої до захисту дисертації Ососа П.А. на тему «Стратегія управління економічним розвитком фармацевтичної галузі України», реферату дисертації та опублікованих за темою дослідження наукових статей та праць апробаційного характеру, можна стверджувати, що дослідження містить сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною, і практичною цінністю, серед яких особливої уваги заслуговують такі.

Так, зокрема, заслуговує на позитивне схвалення запропонований автором термін “індивідуальність національного господарства”, яке пропонується розглядати його як «сукупне функціонування усіх галузей у власній структурі з урахуванням їх особливого значення в такій структурі, зокрема, їх унікального розвитку та можливістю кооперації з світовим господарством» (с. 49 дисертації).

Заслуговує на увагу запропонована автором власна методика щодо оцінювання ефективності системи управління ланцюгами постачання фармацевтичної галузі, зважаючи на параметри такої системи. Ми погоджуємось з думкою дисертанта, що узагальнене та окреме оцінювання параметрів ефективності системи управління ланцюгами постачання сприятиме врахуванню та уникненню будь-яких ризиків пов'язаних з

управлінням економічним розвитком фармацевтичної галузі навіть в періоди поширення небезпечних захворювань. (с. 178 дисертації).

Варто відзначити запропоновану автором схему взаємодії суб'єктів фармацевтичної галузі з потенційними інвесторами має практичне значення для покращення ефективності реалізації інвестиційних проектів в межах державно-приватного партнерства та термінів їхньої реалізації. Обґрунтовано потребу в реалізації інвестиційних проектів для вітчизняної фармацевтичної галузі в межах державно-приватного партнерства з урахуванням розвитку спеціалізованих підрозділів (Investor Relations), які відповідають за ефективність комунікації між заінтересованими сторонами в реалізації цих інвестиційних проектів..

Вагомий науковий внесок у вирішення окресленої у дисертаційній роботі проблеми вбачається у встановленні автором появи нового чинника (епідеміологічного чинника), внаслідок поширення COVID-19 і його вплив на функціонування та розвиток національного господарства, що дало змогу передбачити та суттєво зменшити негативні наслідки, від появи цього чинника, на економічний розвиток національного господарства (с. 55 дисертації).

Науково-практична значимість результатів дослідження.

Теоретичне та практичне значення представленої дисертаційної роботи є обґрунтованим. Результати дослідження й практичні рекомендації отримані в процесі виконання дисертації, підтверджено довідками про впровадження в практичну діяльність органів державної влади, інституцій, організацій та підприємств.

- Департаменту цивільного захисту та охорони здоров'я населення Рівненської обласної державної адміністрації – у процесах планування його діяльності, оскільки створення спеціалізованих підрозділів “Investor Relations” в органах державної влади для реалізації інвестиційних проектів фармацевтичної галузі в рамках державно-приватного партнерства є важливим для подальшого розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я (довідка № 58-к від 02.03.2022 р.);

- ТОВ “Алкіона” – у покращенні ефективності бізнес-процесів, зокрема, плануванні подальшого розвитку підприємства з урахуванням можливості утворення галузевих та регіональних кластерів вітчизняної фармацевтичної галузі (довідка № 13-15/0322 від 15.03.2022 р.)

- ТОВ “Єврофарм Сіті” – у формуванні комерційної стратегії з урахуванням важливості застосування методу моделювання структурних рівнянь для оцінювання ефективності системи управління ланцюгами постачання фармацевтичної галузі (довідка № 22-04/22 від 05.04.2022 р.);

- ГО “Міжнародна академія інформатики” – у діяльності цієї організації (довідка № 2621-09/ від 16.09.2021 р.)

Результати дослідження також застосовуються в освітньому процесі ВНЗ “Національна академія управління” при проведенні лекційних та практичних занять з навчальних дисциплін “Інноваційний розвиток підприємства” та “Стратегічне управління” (акт від 29.12.2021 р.).

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з них 5 статей у наукових фахових виданнях, в тому числі 1 стаття у виданні, індексованому наукометричною базою "Web of Science" та 7 публікації у збірниках всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій. Наукові результати, представлені в роботі, отримано автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використовуються лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що вказано в переліку наукових праць.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи. Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити окремі дискусійні положення та висловити такі зауваження.

1. У Розділі 1, у таблиці 1.1. автор пропонує доповнити перелік галузей, що повинні бути внесені до пріоритетних галузей економіки України такі як «Хімічний комплекс» та «ІТ індустрія». На наш погляд доцільно було б серед пріоритетних визначити і таку галузь як «Енергетична галузь», значення і роль котрої в сучасних умовах беззаперечно (с. 59-60 дисертації).

2. Потребує додаткового пояснення вибір автором для ретроспективного аналізу становлення фармацевтичної галузі національного господарства України період 1994-1995 років (табл. 1.2., с. 70 дисертації). Вважаємо обраний період недостатнім для обґрунтування та визначення подальших рекомендацій.

3. Наукова значущість отриманих в ході дослідження результатів роботи була б вищою, якби в розділі 2 автор ґрунтовніше проаналізував систему управління ланцюгами постачання фармацевтичної галузі. Оскільки в Розділі 3 дисертації визначено, що *«Другим напрямом реалізації Стратегії повинно бути впровадження ефективної системи управління ланцюгами постачання фармацевтичної галузі як гаранта належного економічного розвитку цієї галузі»* (с. 151 дисертації).

4. В цілому правильно відзначаючи необхідність зосередження уваги за такими напрямками стратегічними напрямками, як: інституційне, технологічне, правове забезпечення та модернізацію (п. 3.1. дисертації), на наше переконання в роботі приділено недостатню увагу розробці саме інструментарію підтримки окреслених трансформаційних напрямів. На нашу думку це б надало роботі більшої практичної цінності.

5. Робота значно виграла б, якби у підрозділі 3.3. автором був би запропонований та обґрунтований економічний, організаційний та соціальний ефект від впровадження пропозицій. На наш погляд, наведені у дисертації підстави для визначення ефекту мають дискусійний характер і потребують додаткового пояснення.

Зазначені положення і зауваження є предметом наукової дискусії і не тільки не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи, а й підтверджують її високий науковий рівень, практичну цінність дисертаційної роботи, та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальний висновок. Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою, рефератом, опублікованими працями дозволяє зробити висновок, що дослідження Ососа Павла Анатолійовича на тему «Стратегія управління економічним розвитком фармацевтичної галузі України» виконане з урахуванням актуальності теми. Дисертація є одноосібно виконаною кваліфікаційною працею, що полягає у подальшому розвитку теоретико-методологічних та науково-методичних положень щодо удосконалення стратегії управління економічним розвитком фармацевтичної галузі України.

Реферат відповідає змісту дисертації й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію та реферат оформлено відповідно до встановлених вимог та оприлюднено. Опубліковані за темою дисертації наукові праці повно відображують основні положення, висновки та рекомендації, які стали результатом авторського дослідження.

Представлені наукові результати дисертаційної роботи, які мають теоретичне обґрунтування та прикладне впровадження дозволяють дійти висновку, що дисертація Ососа Павла Анатолійовича на тему «Стратегія управління економічним розвитком фармацевтичної галузі України» за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів є самостійною, завершеною науковою працею, яка за назвою, метою та завданнями, об'єктом та предметом, структурою дослідження, представленими науковими розробками відповідає паспорту спеціальності 08.00.03. – економіка та управління національним господарством, та вимогам пп. 9 та 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. із змінами та доповненнями, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор Осос Павло Анатолійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03. – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

професор кафедри фінансів та банківської справи,
декан економічного факультету,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Доктор економічних наук, доктор педагогічних наук

Віталій СЕРЖАНОВ

Проректор

Александр Явас

02.01.23